

گزارشی از تاثیر محکومیت قضائی در بررسی صلاحیت نامزدهای انتخاباتی

محکومیت، ممنوعیت می آورد

اگر شخصی حکم انفصال از خدمات دولتی از دیوان عدالت اداری داشته باشد، رد صلاحیت می شود

عکس مجری سستی / شهرود

مهرنوش گرگانی - شهروند حقوقی | با داغ شدن بحث انتخابات و شروع ثبت نام در انتخابات ریاست جمهوری دوره دوازدهم، کم کم بحث رد صلاحیت ها نیز مطرح می شود. طبق قانون، شورای نگهبان مسئولیت تأیید صلاحیت افراد را برای حضور در انتخابات برعهده دارد و عمده تا با دلایلی محکم، برخی از چهره ها را برای کاندیداتوری تأیید نکرده است. در انتخابات های مختلف ریاست جمهوری در ایران، نام بسیاری دیده می شود که هر یک به دلایل مختلف رد صلاحیت شده اند. رد صلاحیت ها در انتخابات های مختلف، همیشه از حواشی پریحس و جنجالی انتخابات بوده است. حال با نزدیک شدن به انتخابات ریاست جمهوری دوازدهم نیز، از چند روز دیگر، بحث رد صلاحیت ها و گمانه زنی در این باره بیشتر می شود.

چهره های که تاکنون رد صلاحیت شدند
در انتخابات ریاست جمهوری اخیر اعلامی مشهورترین چهره ای بود که صلاحیتش برای حضور در انتخابات تأیید نشد. رد صلاحیت این نماینده دوره های ششم و هفتم در انتخابات ریاست جمهوری دهم قابل پیش بینی بود. قبل از انتخابات ریاست جمهوری دهم، صلاحیت اکبر اعلی برای حضور در انتخابات مجلس هشتم هم به دلیل دیدگاه فکری و مذهبی او رد شده بود. رفعت بیات نماینده زنجان در مجلس هفتم هم از چهره های بود که برای حضور در انتخابات ریاست جمهوری دهم اعلام نامزدی کرد و صلاحیتش تأیید نشد.

رد صلاحیت مهدی بازرگان در انتخابات سال ۶۴ هم در آن زمان خبرساز شد. ۴ سال قبل تر در انتخابات مهرماه سال ۱۳۶۰ هم می توان ابراهیم یزدی نماینده مجلس شورای اسلامی دوره اول را نام برد. جلال الدین فخری هم از معروفترین چهره های کشور بود که در انتخابات دوره اول ریاست جمهوری صلاحیتش رد شد. دلیل رد صلاحیت وی انتشار اخباری در باره ایرانی الاصل نبودش بود.

در انتخابات ریاست جمهوری پیشین نیز چند چهره شاخص رد صلاحیت شدند. از میان ۲۸ نامزد سرشناس که در یازدهمین انتخابات ریاست جمهوری ایران نام نویسی کرده بودند، ۸ نفر از شورای نگهبان تأیید صلاحیت کرد. البته ۶۸۶ نفر نام نویسی کرده بودند که ۳۷ چهره سرشناس تر بودند و ۹ نفر پیش از اعلام صلاحیت ها کنار می گیری کردند. رد صلاحیت اکبر هاشمی رفسنجانی رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام و رئیس جمهوری اسبق و اسفندیار رحیم مشایی رئیس دفتر سابق رئیس جمهوری و نامزد مورد حمایت محمود احمدی نژاد بحث انگیزترین رد صلاحیت های این دوره بود که واکنش هایی در پی داشت.

داشتن محکومیت

رد صلاحیت موثر است
رد صلاحیت ها در انتخابات های مختلف در ایران دلایل متفاوتی داشته است. در بسیاری موارد شورای نگهبان از میان صدها نفری که برای انتخابات ریاست جمهوری ثبت نام می کنند، بسیاری را رد صلاحیت می کند. البته اگر طبق قانون انتخابات به این رد صلاحیت ها نگاه کنیم، بسیاری از این افراد نباید رد صلاحیت می شدند، اما برای منطقی تر برگزار شدن انتخابات، همچنین نظم دادن به انتخابات، باید شورای نگهبان از میان صدها، بلکه هزاران افرادی که ثبت نام می کنند تنها چندین گزینه را انتخاب کند. شاید تغییر در تمام انتخابات ها در ایران از این فرجه جرمی نباشد.

نعمت احمدی

قانون انتخابات ما در مورد کاندیداتوری خیلی ناقص است که این نکته در هیچ یک از کشورهای جهان وجود ندارد. وعده های که برخی از این ثبت نام کنندگان می دهند، قابل پذیرش و عملی نیست

شورای اسلامی به «شهرود»

گفت: عکس العمل اجتماعی نسبت به اقدامات مجرمانه با توجه به نوع و طبیعت اقدام و رفتار جنایی متفاوت است. برخی اقدامات جنایی تنها بسا واکنش های کفیری با اقدامات تامینی و تربیتی مورد برخورد قرار می گیرند، به دلیل این که از طرفی می تواند در اعمال و رفتار فرد مرتکب داشته باشد یا تزلزل و تضعیف اعتماد عمومی نسبت به وی را به همراه بیاورد و از طرفی طبیعت جرایم ارتکابی، نوع و درجه آن به حدی است که باید از جهت حفظ منافع عموم و امنیت اجتماعی از اهانکارهای موزای برای پیشگیری از ارتکاب جرایم ضرر رسان به منافع و امنیت اجتماعی مورد اقدام قرار گیرد. در تعریف یک رویه عرفی تاریخی که جامعه نسبت به افراد مجرم غیر از مجازات، واکنش های

اجتماعی دیگر از باب کنترل اجتماعی اعمال می کردند و در واقع غیر از مجازات کفیری، سسرزنش اجتماعی و عدم اعتماد مردم به آنها برای سپردن مسئولیت و امانت، از این اشخاص برای سمت ها و مسئولیت های اجتماعی استفاده نمی شود. در واقع جامعه اعتماد خود را به این افراد از دست می داد و به نوعی واگذاری مسئولیت های اقتصادی، اداری، فرهنگی و غیره مسئولان اثبات حسن شهرت یا حداقل عدم اثبات سوء شهرت بود در راستای چنین سیاست نانوشتی، ابتدا کشورهایی که دست به تدوین قانون با استفاده از رویه قضایی به عنوان منبع

تعدیه کننده احکام قضایی زدند، رویکرد جانبی اجتماع را نسبت به ارتکاب جرایم نشان دادند. با استفاده سایر کشورها از این قوانین به تدریج در تمام کشورهای دنیا تحول یک نگاه حقوقی خاص قانون گزاران، به ویژه در جرایم عمدی محکومیت قطعی کفیری را موجب سلب برخی از حقوق اجتماعی به عنوان مجازات تکمیلی یا تکلیفی تعیین کردند. مقرر شد که مجازات سلب برخی از حقوق اجتماعی به عنوان مجازات تکمیلی یا تکلیفی تعیین کردند. مقرر شد که مجازات سلب برخی از حقوق اجتماعی به عنوان پیگیری کرد و در نهایت در رابطه مجازات اسلامی جدید و در ماده ۲۵، در صورتی که اشخاص مرتکب

جرایمی شوند که مجازات آنها اعدام، قصاص و حبس ابد باشد؛ ۱۰ سال از تاریخ توقف اجرای حکم اصلی و در صورتی که فرد محکوم به قتل عضو، قصاص عضو، مجنی علیه باشد یا مجازات نفی بلد و حبس تا درجه ۴ (از ۵ تا ۱۰ سال)، ۳ سال و در جرایمی که شخص به سلب شلاق حدی، قصاص عضو و جنایتی که آن نصف دیه مجنی علیه یا کمتر از آن باشد یا حبس درجه ۵، تا ۳ سال از حقوق اجتماعی محروم می شوند، یعنی ۷ سال و ۳ سال و ۱۰ سال به تدریج در خصوص جرایم مهم تا متوسط برای ممنوعیت حقوق اجتماعی در نظر گرفته شده است. این وکیل پایه یک دادگستری در ادامه افزود: در صورتی که شخص مشمول این گونه

می تواند در انتخابات ریاست جمهوری کاندیدا شود، توضیح داد: اگر شخصی محکومیت در دیوان عدالت اداری داشته باشد و در حکمش انفصال از خدمات دولتی ذکر شده باشد، قطعاً اگر حکم انفصال به صورت قطعی صادر شده باشد، شخص محکوم نمی تواند این کمیسیون در باره تخلفات صورت گرفته در زمان مسئولیت وی در سازمان میراث فرهنگی و گردشگری خبر داد. بهرام پارسیایی در گفت و گویی اظهار کرد: پرونده های مربوط به آقای بقایی از سال ۹۱ در زمان دولت آقای احمدی نژاد در کمیسیون اصل نود مجلس رساله است. با استفاده در دستگاه های دولتی اشتغال به وکالت دادگستری، کارشناسی، داری یا تصدی مدت خانه و غیره محروم خواهد شد. البته بعد از گذشت مدتهای ۲۰ و ۲۰ سال، اگر شخص محکومیت دیگری در تمام کشورهای دنیا تحول یک نگاه حقوقی خاص قانون گزاران، به ویژه در جرایم عمدی محکومیت قطعی کفیری را موجب سلب برخی از حقوق اجتماعی به عنوان مجازات تکمیلی یا تکلیفی تعیین کردند. مقرر شد که مجازات سلب برخی از حقوق اجتماعی به عنوان پیگیری کرد و در نهایت در رابطه مجازات اسلامی جدید و در ماده ۲۵، در صورتی که اشخاص مرتکب

شهرود ریاست جمهوری به طور دایم حق شرکت ندارند. **محکومیت انفصال از خدمات دولتی باعث رد صلاحیت می شود**
چندی پیش سخنگوی کمیسیون اصل نود مجلس شورای اسلامی از پرونده مفتوحه «حمید بقایی» در این کمیسیون در باره تخلفات صورت گرفته در زمان مسئولیت وی در سازمان میراث فرهنگی و گردشگری خبر داد. بهرام پارسیایی در گفت و گویی اظهار کرد: پرونده های مربوط به آقای بقایی از سال ۹۱ در زمان دولت آقای احمدی نژاد در کمیسیون اصل نود مجلس رساله است. با استفاده در دستگاه های دولتی اشتغال به وکالت دادگستری، کارشناسی، داری یا تصدی مدت خانه و غیره محروم خواهد شد. البته بعد از گذشت مدتهای ۲۰ و ۲۰ سال، اگر شخص محکومیت دیگری در تمام کشورهای دنیا تحول یک نگاه حقوقی خاص قانون گزاران، به ویژه در جرایم عمدی محکومیت قطعی کفیری را موجب سلب برخی از حقوق اجتماعی به عنوان پیگیری کرد و در نهایت در رابطه مجازات اسلامی جدید و در ماده ۲۵، در صورتی که اشخاص مرتکب

نمزد انتخابات شوند و مانند برخی از کشورها شرایط خاص دیگری پیش بینی نشده است. غیر از شرایط عمومی، به نظر ما اقدام شورای نگهبان در عدم پذیرش خیل عظیم کاندیدها باید با احتیاط تلقی شود. رویه شورای نگهبان در دوره های گذشته، انتخاب تعداد محدودی از میان افراد مختلف بود و مردودین از لحاظ قانونی همگی ممنوعیت ورود در عرصه انتخابات نداشته است، اما برای ایجاد یک بستر متعارف کمی، منطقی و معقول بر گزار کردن انتخابات از حضور دهها یا صدها نفر در انتخابات ریاست جمهوری در عدم احراز صلاحیت به نوعی جلوگیری به عمل می آمد. البته باید در این دوره منتظر ماند تا ریاست جدید تجلی خارجی و اعلامی پیدا کند.

محورها:

- وعده هایی که برخی از این ثبت نام کنندگان می دهند، قابل پذیرش و عملی نیست. این اتفاقات شأن انتخابات را پایین می آورد و این قوانین با توجه به این اتفاقات نیازمند اصلاح است.
- به دلیل این که معیار قانونی ما برای نامزد شدن، کاملاً مشخص نیست و به جز اعلام از چهار نهاد دولتی و مثبت بودن پاسخ، به طور قانونی همه حق دارند نامزد انتخابات شوند و مانند برخی از کشورها شرایط خاص دیگری بر این امر مترتب است.
- نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری و شوراها اگر پرونده ای داشته باشند، آن پرونده ها به مرکز نظارتی و اجرایی ابلاغ می شود و روند بررسی صلاحیت ها تأثیر می گذارد.

پرسش و پاسخ حقوقی

اجرای مجازات های تکمیلی مانند محرومیت از حق رانندگی به صورت اعلام موضوع به اداره راهنمایی و رانندگی میسر می شود.
• با توجه به این که دستور رأی مبنی بر محکومیت متهم به پرداخت دیه مبتنی بر مطالبه از سوی شاکی یا اولیای دم متوفی است، در صورتی که قتل در اثر تصادف واقع شده باشد، اگر متوفی ولی دم نداشته باشد یا مورد شناسایی قرار نگیرد، مطالبه دیه توسط چه کسی انجام خواهد شد؟
در این صورت دادستان به عنوان مال بون وارث در دادگاه دخالت کرده و درخواست دیه را مطرح می کند. چنانچه در مسأله سه جلد چهارم تحریر الوسیله در باب عاقله مطرح است.
• زنی توسط شوهرش به قتل می رسد. زوجین دارای فرزند صغیری هستند. والدین متوفی تقاضای قصاص کرده اند. بسا وجود این که ولی قهری صغیر در قید حیات است، تکلیف صغیر در پرونده مذکور چیست؟

می توان با توجه به این که شاکی مستاجر بوده است به ماده ۱۷۰ قانون آیین دادرسی در امور مدنی استناد جست و قرار را نقض کرد؟ ضمناً به طور کلی در مواردی دیگر از جمله تعریف تصرف عدوانی یا مشمول تصرف عدوانی نسبت را ندانستند، اما برای ایجاد یک بستر متعارف کمی، جرمی منقح شده باشد و نتیجتاً در تعقیب قضیه ذینفع خواهد بود. تأیید امر مورد مستاجر نظر به این که مالک منافع است، تصرفات وی در مورد اراضی و قانونی بوده و چنانچه مالک عین مزاحمت و ممانعت از حق یا تصرف عدوانی بر حسب مورد از وی شکایت نماید. ماده ۱۷۰ قانون آیین دادرسی مدنی نیز در رابطه با تعریف تصرف عدوانی بوده و قابل استناد است و همین طور مواد ۱۵۸ و ۱۶۸ قانون مذکور.

قوانین نرم افزاری و سخت افزاری انتخابات
با توجه به این نکته که بسیاری از مسئولان درباره داشتن پرونده برخی از افراد شرکت کننده در انتخابات ریاست جمهوری در نهادهای قضایی در روزها و ماههای گذشته صحبت هایی به میان آورده اند، در روزهای آخر هفته گذشته، محمدجعفر منتظری، دادستان کل کشور در جریان بازدید از ستاد انتخابات کشور در پاسخ به این پرسش که آیا وجود پرونده های نامزدهای انتخابات در روند بررسی صلاحیت آنها موثر است، گفت: قطعاً و مسلماً نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری و شوراها اگر پرونده ای داشته باشند، آن پرونده ها به مراکز نظارتی و اجرایی ابلاغ می شود و در روند بررسی صلاحیت ها تأثیر می گذارد.

نعمت احمدی، حقوق دان و وکیل پایه یک دادگستری درباره قانون تأثیر محکومیت برای رد صلاحیت شدن در انتخابات ریاست جمهوری به «شهرود» گفت: در انتخابات ریاست جمهوری با مجلس شورای اسلامی تفاوت های وجود دارد. بر اساس اصل ۱۱۵، رئیس جمهوری باید مدیر و مدبر باشد، تقوا، امانتداری و... داشته باشد یک بخش در اصل ۱۱۵ به اصطلاح بخش سخت افزاری است، مانند این که باید ایرانی الاصل باشد. یک بخش دیگر آن به اصطلاح نرم افزاری است، مانند مدیر و مدبر و امین بودن. برای این که در هر موردی به این نتیجه برسیم که فرد واجد شرایط است، نخست باید سابقه وی را بررسی کرد، به همین دلیل در قانون انتخابات آمده است که باید از ۴ مرجع سابق افراد را بررسی کرد. قانون مجازات اسلامی نیز محرومیت از حقوق اجتماعی را محکومیت دانسته است، یعنی فرد باید حکم دادگاه داشته باشد تا از حقوق اجتماعی محروم باشد. بنابراین اگر بخوایم قانون را رعایت کنیم، اکثر کسانی که کاندیدا می شوند از نظر سخت افزاری باید تأیید صلاحیت شوند، یعنی مراجع چهارگانه حرفی راجع به آنها ندارند. اما در مورد مسأله نرم افزاری باید شورای نگهبان درباره آن تصمیم بگیرد. در دوره های گذشته در بعضی موارد شورای نگهبان برخی افراد را در عرصه انتخاباتی کرده و با این قانون تطبیق داده است. اگر قانون رعایت شود، طبق قانون مجازات اسلامی، محرومیت از حقوق اجتماعی، ممنوعیت در کاندید شدن انتخابات را به همراه می آورد.

این حقوق دان درباره برخی افراد که ممکن است محکومیت داشته باشند و در انتخابات کاندیدا شده باشند نیز گفت: برخی از اشخاص در این دوره نیز به عنوان نامزد در انتخابات ریاست جمهوری شرکت کرده اند که طبق حکم انفصال از خدمات دولتی دارند. یکی از اعضای کمیسیون اصل نود در مجلس شورای اسلامی نیز درباره این افراد صحبت هایی به میان آورده است. این افراد طبق قانون باید رد صلاحیت شوند. اگر در این مورد، پرونده منقح به برانته شده باشد، ممنوعیتی وجود ندارد، اما اگر این اتفاق تاکنون نیفتاده باشد، ممنوعیت حضور در انتخابات را می آورد.

انتخاباتی در ایران توضیح داد: قانون انتخابات ما در مورد کاندیداتوری خیلی ناقص است که این نکته در هیچ یک از کشورهای وجود ندارد. وعده هایی که برخی از این ثبت نام کنندگان می دهند، قابل پذیرش و عملی نیست. این اتفاقات شأن انتخابات را پایین می آورد و این قوانین با توجه به این اتفاقات نیازمند اصلاح است، همچنین در قانون تبلیغات انتخابات نیز نکاتی وجود دارد. در بسیاری از کشورهای جهان کاندیدها و احزابشان به تبلیغات و سخنرانی های متعدد می پردازند و در طی این مدت مردم با کاندیداها آشنا می شوند و از برنامه های کوتاه مدت و بلندمدتشان مطلع می شوند. اما در کشور ما حتی روزی برای تبلیغات وجود دارد و احزاب نشانی در انتخابات ایفا نمی کنند، در صورتی که در کشورهای دیگر کاندیدها یا حزب خود به رفتار و منش های همان حزب معرفی می شوند و برنامه های خود را با توجه به فعالیت ها و خط مشی همان حزب معرفی می کنند.

محمدعلی نجفی توانا: اگر شخصی محکومیت در دیوان عدالت اداری داشته باشد و در حکمش انفصال از خدمات دولتی ذکر شده باشد، قطعاً اگر حکم انفصال به صورت قطعی صادر شده باشد، نمی تواند در انتخابات مربوط شرکت کند

بلندمدتشان مطلع می شوند. اما در کشور ما حتی روزی برای تبلیغات وجود دارد و احزاب نشانی در انتخابات ایفا نمی کنند، در صورتی که در کشورهای دیگر کاندیدها یا حزب خود به رفتار و منش های همان حزب معرفی می شوند و برنامه های خود را با توجه به فعالیت ها و خط مشی همان حزب معرفی می کنند.